

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Зільберт Олександр Володимирович

здобувач 1-го курсу магістратури

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»,

**РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

В сучасних умовах державотворення, звертаючи увагу на особливість процесів, що відбуваються в період військової агресії в Україні, важливим є вивчення особливостей роботи міжнародного правосуддя, як інституційної можливості отримати захист та відновлення порушених прав та законних інтересів українських громадян. Активні управлінські зміни диктують необхідність удосконалення наявних механізмів та способів захисту прав, формуються нові типи міжнародних взаємозв'язків та суб'єктів, зокрема міжнародні неурядові організації стають суб'єктами світової політики. Крім того, міжнародні відносини виходять далеко за межі взаємодії між державами, а держава як міжнародний суб'єкт втрачає свою монополію. На думку Е. Гідденса, у найближчому майбутньому держава збереже значну частку своїх адміністративних, економічних і культурних функцій як у внутрішній політиці, так і на зовнішній арені, виходячи з тих процесів, що сьогодні відбуваються. Водночас зростатиме участь в управлінні різних неурядових організацій, підприємств та інших груп, що зможуть активно впливати на певні міждержавні процеси, в тому числі і щодо функціонування правосуддя [3]. Зростання кількості та авторитету міжнародних неурядових організацій у XXI столітті також можна пояснити посиленням демократичних процесів у сфері національних та міжнародних відносин. Проявом цього процесу є зростаюча кількість суб'єктів та учасників міждержавних управлінських відносин, які вимагають доступу до інформації та участі у прийнятті відповідних управлінських рішень [1]. Серед

основних причин зростання кількості та впливу міжнародних неурядових організацій в Європейському Союзі є: 1) поява глобальних проблем, вирішення яких потребує не лише концентрації зусиль і заходів міжнародного співтовариства, а й залучення глобального громадянського суспільства; 2) посилення демократичних процесів у сфері національних і міжнародних відносин; 3) поширення руху на захист загальнолюдських цінностей і недостатня спроможність окремих держав і міжнародних організацій протистояти їм. Втім, цікаво констатувати, що процеси, що відбуваються на рівні міжнародних відносин та ті сучасні механізми, котрі сьогодні активно застосовуються в частині забезпечення та відновлення прав людини та громадянина, активно сприяють закріпленню ролі саме неурядових організацій у забезпеченні міжнародного правосуддя.

Міжнародні неурядові організації під час війни в Україні відіграють ключову роль не лише у гуманітарній сфері, але й у забезпеченні правосуддя [2, с. 486]. Особливо важливим є їхній зв'язок з міжнародними судами, які працюють над розслідуванням воєнних злочинів і порушень прав людини. Міжнародні неурядові організації допомагають цим судам збирати докази, проводити розслідування та представляти інтереси жертв на міжнародному рівні. Зокрема, такі організації є надійними джерелами інформації для міжнародних судів, таких як Міжнародний кримінальний суд і Європейський суд з прав людини. Адже вони використовують свої ресурси для фіксації порушень прав людини та воєнних злочинів, часто там, де немає можливості для традиційних міжнародних організацій. Міжнародні неурядові організації на місцях займаються збором свідчень постраждалих та очевидців воєнних злочинів, таких як бомбардування цивільних об'єктів, катування, сексуальне насильство тощо; збирають фото- та відеоматеріали, медичні висновки, результати судово-медичних експертиз які можуть бути використані як докази у судах. Варто зазначити, що співпраця між Міжнародним кримінальним судом та міжнародними неурядовими організаціями є особливо важливою для України в умовах військової агресії росії. Крім того, міжнародні недержавні організації надають Міжнародному кримінальному суду не лише

інформацію, але й аналітичні висновки, допомагають в організації збору доказів на території, де йдуть бойові дії, або у місцях, де були скоєні масові порушення. Наприклад, такі організації як Human Rights Watch та Amnesty International регулярно публікують звіти про ситуацію в Україні, детально описуючи випадки вбивств цивільних, руйнування лікарень та шкіл, застосування заборонених видів зброї. Міжнародні неурядові організації також відіграють важливу роль у тому, щоб забезпечити наявність достатньої кількості свідків, які готові виступити в суді. Вони допомагають організовувати свідчення, захищати жертв та свідків, надаючи їм юридичну та психологічну підтримку, щоб ті могли брати участь у міжнародних судових процесах без страху за свою безпеку.

Окрему увагу варто приділити важливості взаємодії міжнародних неурядових організацій та Європейського суду з прав людини. Зокрема, однією з відомих справ Європейського суду з прав людини, у якій безпосередніми активними учасниками виступають міжнародні неурядові організації, є справа «Urgenda Foundation проти Нідерландів» (2013р.). Urgenda Foundation, нідерландська неурядова екологічна організація, подала позов від імені громадян, стверджуючи, що недостатні дії держави у боротьбі зі зміною клімату ставлять під загрозу життя та здоров'я громадян. Ця справа стосувалася кліматичної політики Нідерландів та їх зобов'язань відповідно до Європейської конвенції з прав людини (ст. 2 та 8). В результаті багаторічних слухань та апеляцій, у 2019 році Верховний Суд Нідерландів постановив, що уряд країни має забезпечити скорочення викидів парникових газів в атмосферу щонайменше на 25% у 2020-му році у порівнянні з 1990-м [5].

Також, Європейський суд з прав людини розглядає численні справи, подані Україною проти держави-агресора, і міжнародні організації у цьому контексті є важливими партнерами у таких процесах. Вони допомагають українським юристам та адвокатам підготувати позови, збирати додаткові матеріали, які підтверджують порушення прав людини, та забезпечувати належну юридичну підтримку для успішного розгляду справ. Зокрема, European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR), тісно співпрацюють з адвокатами, щоб

формулювати аргументи в судових позовах до Європейського суду щодо таких питань, як депортація українських громадян, руйнування інфраструктури, зокрема лікарень і шкіл, та випадки незаконного ув'язнення цивільних осіб [4]. Так, однією з ключових справ Європейського суду з прав людини, за участю міжнародних неурядових організацій, є об'єднана справа «Україна та Нідерланди проти росії» (2014р.). Ця справа включає декілька міждержавних заяв, поданих Україною та Нідерландами, і охоплює такі питання, як окупація Криму та події на сході України, включаючи збиття рейсу МН17 у 2014 році. У справі, що стосується збиття МН17, уряд Нідерландів звинуватив росію у відповідальності за загибель 298 осіб (більшість з яких були громадянами Нідерландів) та недостатньому розслідуванні цієї події, що порушує права, закріплені в ст. 2 (право на життя) та ст.13 (право на ефективний засіб правового захисту) Європейської конвенції з прав людини. ЄСПЛ розглядає ці об'єднані справи в рамках своєї компетенції щодо міждержавних скарг, що дозволяє оцінювати системні порушення прав людини. У цьому контексті також брали участь міжнародні організації, які подають третейські подання, зокрема, з метою підтримки правових позицій України та Нідерландів. На даний момент рішення у справі ще не винесено.

Таким чином, зв'язок між міжнародними неурядовими організаціями та міжнародними судами є фундаментальним для забезпечення правосуддя загалом, та під час війни в Україні зокрема. Міжнародні неурядові організації не тільки збирають докази і підтримують розслідування, але й активно працюють над тим, щоб злочинці були притягнуті до відповідальності, а жертви отримали справедливість на найвищому міжнародному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жеребятнікова І. Пріоритети діяльності міжнародних неурядових організацій в країнах ЄС. URL: <http://surl.li/iqzfwfwh>

2. Форманюк В.В., Канєнберг-Сандул О.К. Загальні аспекти міжнародного правосуддя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 486–488. URL : http://lsej.org.ua/5_2023/121.pdf

3. Giddens, A. (2003). *Runaway World. How Globalization is Reshaping our Lives*. Second Edition N.Y. Rout ledge, 419 p.

4. The Role of NGOs in the Prosecution of War Crimes and Crimes against Humanity. *Cambridge University Press*. URL : <https://www.cambridge.org/core/journals/international-review-of-the-red-cross>

5. State of the Netherlands v. Urgenda Foundation. URL : <http://surl.li/qrngja>

Ключові слова: міжнародні організації, міжнародна політика, міжнародне правосуддя, міжнародні злочини, права людини, Європейський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Канєнберг-Сандул Оксана Констянтинівна.

Іваськова Дарія Сергіївна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЛЯ КОРІННИХ НАРОДІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВОСУДДІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Корінні народи, що володіють унікальною культурною спадщиною та зв'язком із землей своїх предків, продовжують стикатися з багатьма викликами у забезпеченні своїх прав на міжнародному рівні. Хоча міжнародне правосуддя розробило механізми для захисту прав корінних народів, їх ефективність

СЕКЦІЯ № 9. МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО.....319

Волошенюк Олександра Юріївна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У РОЗСЛІДУВАННІ КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....319

Королук Богдана Сергіївна

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....323

Чабала Уляна Андріївна

РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: ЯК ВОНИ ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗСЛІДУВАННЯ І ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....327

СЕКЦІЯ № 10. ДИПЛОМАТИЧНІ ТА КОНСУЛЬСЬКІ ЗНОСИНИ.....332

Скороход Катерина Віталіївна

ПРАВОВІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ ІЗ ЗЛОВЖИВАННЯМ ДИПЛОМАТИЧНИМИ ПРИВІЛЕЯМИ ТА ІМУНІТЕТАМИ.....332

СЕКЦІЯ № 11. МИРНІ ЗАСОБИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ. МІЖНАРОДНЕ ПРАВОСУДДЯ.....337

Голубович Аліна Миколаївна

МІЖНАРОДНІ ДОРУЧЕННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В ВОЄННИЙ СТАН.....337

Гритенко Марія Олегівна

РАТИФІКАЦІЯ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ.....341

Зільберт Олександр Володимирович

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....345

Іваськова Дарія Сергіївна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЛЯ КОРИННИХ НАРОДІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВОСУДДІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....349

Купіна Крістіна Миколаївна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....353

Кухоцька Аліна Сергіївна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН У ВИРІШЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ.....357

Новак Юлія Іванівна